

У цјелини узето, ова студија пружа и стручној и широкој јавности у нас потпунију представу о доприносу СЛС развоју идеје југословенства и рјешавању југословенског уједињења. Аутор је доста јасно показао да је она у првим годинама живота у заједничкој држави, иступајући као једна од водећих грађанских политичких партија, превасходно штитила словеначке националне интересе. Али оваква тврдња може се само условно прихватити, јер је под заштитом „словеначких националних интереса“ клерикално вођство ове странке, разумије се, подразумијевало углавном своје, буржоаске и ускокласне интересе, а не и интересе словеначке радничке класе. Напротив, она је стално од револуционарног расположења словеначке радничке класе заирала и страховала, и то је био велики разлог, између осталог, што се Словенска људска странка експонира као фактор очувања и консолидације југословенске државе онакве каква је створена 1. децембра 1918. године. У закључку о ставу СЛС и њеном залагању за одбрану и очување Краљевине СХС, у вријеме до доношења Видовданског устава, чини се, недостаје потпунија анализа економског фактора као битног за став и политичке погледе врхова клерикалног покрета који је окупио највећи дио словеначке буржоазије, а која је у единственом тржишту у новоствореној држави видјела велику шансу за свој даљи развитак. Управо, поред иначе тачних, исправних закључака др Зечевића, мислимо да битан разлог за залагање да се очува кохезија онакве

југословенске државе, упркос политичког разочарања клерикалних словеначких кругова — лежи и у чињеници да је словеначка буржоазија врло реалистички гледала на констелацију и међународних политичких прилика, схватајући да су, ипак, заштита од револуционарних побуна у држави СХС и њено „гладно“ тржиште — довољна компензација и разлог да се прихвати онакав концепт централистичког и унитаристичког уређења државе.

Студија представља видан допринос савременој историографији уопште. Надостаји и недоречености, којих свакако има, не умањују толико њену вриједност колико указују на сложеност проблема које је аутор морао да рјешава у свом истраживачком и аналитичком послу.

Чињеница да студија почиње врло опширним Предговором аутора омогућује да се и нестручњаци лакше уведу у њу. Добро је и то што је у закључку аутор у ствари дао јасан резиме. Све је то гаранција да ће књига бити топло прихваћена и од читалачке, а не само стручне јавности. Напомињемо да језгровит, течан и јасан стил такође чине да се ово научно историјско штиво са интересовањем чита. И та страна аутора одликује као човјека од пера и препоручује јавности.

Студија има и резиме на немачком језику, што ће омогућити да је користе и стручњаци на страни.

На крају дат је импозантан преглед извора и литературе коју је аутор употријебио у писању студије, као и регистар имена.

М. Дашкић

„НАСТАВА ИСТОРИЈЕ“ (Осврт на бројеве 1, 2, 3 и 4 за 1973. годину)

Настава историје — Настава појестичи — Настава по историја — Поук зодовине — излази као орган Савеза друштвава историчара Југославије и третира историјску наставу на свим ступњевима образовања у нас. Под овим насловом (у коме се истовремено одражава језичка и национална рав-

ноправност) часопис излази од почетка школске 1967/68. године; у ствари чини наставак „Историјског прегледа“ који се угасио 1964. године услед неријешених финансијских питања.

Часопис *Настава историје* првенствено је намијењен наставницима историје, а његови издавачи

су издавачке куће за уџбенике и наставна средства из свих наших република (Државна založba Словеније — Љубљана, Школска књига — Загреб, Завод за издавање уџбеника СР Србије — Београд, Завод за издавање уџбеника СР Босне и Херцеговине — Сарајево, Републички завод за унапређивање школства — Одјељење за уџбенике — Титоград и Просветно дело — Скопје). Све ове куће, обједињене у Сталну конференцију југословенских издавача уџбеника, 26. јануара 1973. године закључиле су уговор са Савезом друштвава историчара Југославије о издавању часописа, презевши чврсту обавезу у погледу редовног финансирања, растурања, састављања уже и шире редакције, као и другим питањима техничке природе (утврђивање цијене, обављање администрације и сл.). Ваља напоменути да се овај договор показао као веома позитиван за излагање часописа. Тако су (први пут) у 1973. години редовно изашла сва четири броја. Сједиште редакције је у Загребу, гдје се часопис и штампа у оквиру Школске књиге, а главни и одговорни уредник му је др Хрвоје Матковић, док је шири редакција састављена од представника друштвава историчара из свих република и покрајина. Чланови редакције су и неки истакнути научни радници и професори историје са универзитета.

Часопис има три сталне рубрике: Настава, Знанствени резултати и Информације. Централна рубрика је, с обзиром на карактер гласила, Настава. Али када се баца поглед на објављене прилоге одмах се уочава да и рубрика Знанствени резултати обилује значајним научним саопштењима, чланцима и прилозима, који доприносе стручном уздицању наставника историје и омогућавају им да се боље снају у обради појединих програмских тема и садржаја. Рубрика Информације редовно доноси приказе, осврте, критике и биљешке на нове историјске расправе, студије, монографије, хронике и другу историјску литературу. У овој рубри-

ци су приказивани и историјски часописи у нас и у свијету, као и методски приручници, а поред њих налазимо информације о организацији и раду музеја, затим осврте на историјске атласе, конгресе историчара, симпозијуме, сајетовања, семинаре и друге стручне и научне скупове које организују друштвава историчара у републикама и покрајинама. Ова рубрика доноси и информације о раду републичких и покрајинских историјских друштава, затим научних институција и других организација.

Свеске које су изашле у 1973. години (бр. 1, 2, 3 и 4) посебно су богате темама — како оним које третирају питања наставне теорије и праксе тако и оним што се односе на научне резултате и истраживања. Илустрације ради истичемо само неке наслове прилога објављених у рубрици Настава. Тако у броју 1 објављене су у овој рубрици ове теме: „Бој за словенске меје, Скупински поук — Марија Хрен, Неки друштвено-морални ставови наших петнаестогодишњака — Благота Драшковић; у броју 2: Неке могућности марксистичког тумачења религије у настави историје — Перко Војиновић, Неки друштвено-морални ставови наших петнаестогодишњака — Благота Драшковић; у бр. 3: читава рубрика, као и сам број, посвећена је тридесетогодишњици великих битака на Неретви и Сутјесци и тридесетогодишњици стварања нове Југославије, са текстовима др Хрвоја Матковића, Франка Мирошевића и Душанке Сивачки; последњи број (4) за 1973. годину доноси прилоге: Хрватска 1903. године — предавање у III разреду гимназије — Франко Мирошевић, Илинденски устанак и Крушевска република, обрада наставне јединице у VII разреду основне школе — Дамјан Лепчески, Словенска револуционарна претеклоост, Пример проблемске обравнаве в средњој школи — Томаш Вебер, Како треба схватити концепцију уџбеника повијести за V разред основне школе — Благота Драшковић. У овој рубрици објављена су и два

полемичка прилога: Фехми Пушколи из Приштине у чланку О чему је реч (у броју 2) полемише с написом Новице Лекића (Приштина) Неке недоследности у конципирању наставног програма историје у САП Косово (напис објављен у броју 3 за 1972. годину). Лекић је у броју 4 за 1973. годину одговорио Пушколију под насловом: Реч је управо о недоследностима и непринципијелности. Ова полемика, мада мјестимично са жучношћу и грубошћу, врло је интересантна и свакако ће допринијети да се наставни програм историје у САП Косово побољша и конципира тако да не само одрази историјску прошлост већ и да буде идејно знатно актуелнији.

У рубрици Знанствени резултати, у сва четири броја, објављено је укупно 11 прилога, разноврсних по тематици и садржају. У њима аутори обрађују поједина питања, што је без сумње од великог значаја за наставнике историје. Ово утолико више што су прилози писани у свјетлу најновијих истраживања и што се темеље на најновијим историографским резултатима, те наставницима историје омогућују да продубе своја стручна знања и да те нове резултате успјешно примике у наставној пракси. О каквим је темама и научним питањима ријеч најбоље говори садржај рубрике: др Хрвоје Матковић — Светозар Прибићевић и самостална демократска странка, др Војо Кужевић — Поставувањето на македонското прашање под Дрвштвото на народите (1920—1934), др Скендер Ризај — Рударство Косова (бр. 1); др Калман Чехак — Раднички покрет у Ванату до оснивања Социјалдемократске партије, др Жеке Каропец — Штајтенбершки кнечки упор, др Јосип Лучић — Краљ Томислав и његово доба (бр. 2); Виктор Кучан — Тито на Сутјесци, др Ходимир Сиротковић — Оснивање и прво засједање ЗАВНОХ-а (бр. 3); др Богдан Кризман — Градишће на Паришкој мировној конференцији 1919—1920, Петар Стрчић — Народноослободилачки рат у Истри 1943. године и др Бранко При-

бићевић — Сукоб КП Југославије са Коминформом и његов значај за савремене социјализам и радничке покрете.

Сваки прилог је обрађен концизно, уз употребу научног апарата, а поједини и назнаком извора и употријебљене литературе. Због тога наставници у њима добијају најсвјежије историјско штиво о одређеном питању, што им даје могућност дубље и студиозније обраде појединих наставних садржаја у процесу наставе.

Од броја 1 за 1973. годину часопис је увео рубрику Разговарамо с истакнутим повјесничарима, у којој ће наши најистакнутији историчари давати одговоре уреднику о најактуелнијим питањима и проблемима историјске науке. Ова рубрика, према досадашњим разговорима и начину вођења, обећава много, врло је интересантна, а читаоца упућује не само у научни свијет појединих историчара, већ и у проблематику још недовољно испитаних и истражених феномена историјске науке. У 1973. години гости ове рубрике били су академици: др Јарослав Шидак (Загреб), др Васо Чубриловић (Београд), Лубен Лапе (Скопје) и проф. др Мате Суић (Загреб). Њихови разговори донијели су часопису нови квалитет. Они указују не само на размишљања истакнутих историчара већ и на поједине стратешке правце и проблеме којима треба да се организованије баве наше академије наука, историјске катедре, институти и друге научне установе задужене за испитивање и истраживање историјске прошлости наших народа и њихових веза са другим народима.

Рубрика Информације (у готово сва четири броја) садржи доста информативних текстова. Они говоре о ономе што се збива и што је најактуелније на плану историографије, стручног и организационог рада на усавршавању наставника историје, мјера за унапређивање рада архива и архивских служби, музеја, института за историју, ту су и информације о резултатима рада историјских друштава и сл. Ова рубрика има

повремено и подрубрике, као: Прикази, Семинари, Музеји, Савјетовања, што уноси систематичност у информисање читалаца.

Занимљиво је истаћи да је досад највише сарадње било из СР Хрватске, што се да објаснити и чињеницом да је сједиште редакције у Загребу. Међутим, број објављених прилога, њихова тематска и садржајна разноврсност — упућују на закључак да су чланови Друштва историчара Хрватске знатно више сарађивали у овом гласилу од других. Истина, у посљедњих неколико година, а посебно у 1973, више је сарадње и из других република и покрајина. Уочљиво је да је најмање прилога из Босне и Херцеговине, Црне Горе и Косова, што није адекватно стручним и другим могућностима њихових историчара. Када је ријеч о томе, посебно истичемо да нема оправдања за недовољну сарадњу из Црне Горе. Активност Друштва историчара Црне Горе је одавно запажена, знатан број његових чланова врло успјешно сарађује у низу историјских и других часописа који третирају педагошке и методске аспекте наставе; а један број научних радника ове Републике су афирмисани историчари и од реномеа у научној и широј јавности. Ако се то има у виду, онда је необјашњиво што ни један једини прилог из Црне Горе није објављен у рубрици Знанствени резултати. У 1973. години објавили су чланови Друштва историчара Црне Горе 4 прилога у рубрици Настава и 4 у рубрици Информације. А то је свакако недовољно. Тим више што за овај часопис влада велико интересовање међу наставницима и професорима историје у Црној Гори, као и студентима гру-

пе историја на Педагошкој академији у Никшићу. То најбоље потврђује чињеница да има 93 претплатника, скоро 30 посто више од преузете обавезе приликом договора о финансирању и растурању ове публикације. Све то говори да се ово гласило прилично чита и користи у настави историје и шире. Та чињеница такође обавезује да се организованије приђе сарадњи из Црне Горе у овом иначе веома угледном гласилу.

Но без обзира на неадекватност сарадње из појединих република и покрајина, часопис Настава историје и по тематици и по броју сарадника, има општејугословенски карактер. Посебно наглашавамо његову актуелност и идејност, која је на неопходној висини и чини часопис квалитетнијим, стварајући му завидан углед у богатству југословенске периодике. Овај часопис је с дужном пажњом, научно и достојанствено обиљежио све важније историјске јубилеје, како оне националног тако и оне општејугословенског значаја, као што су на примјер: 50-годишњица КПЈ, 80-годишњица Јосипа Броза Тита, 30-годишњица великих битака у НОБ (Неретва и Сутјеска), 30-годишњица Другог засједања АВНОЈ-а и др.

Марксистичко тумачење историје основна је научна и идејна основа часописа, што му даје истакнуто мјесто у богатој породици часописа који се баве историјском науком или третирају педагошке и методске аспекте наставе у ширем смислу, али међу којима је у недавној прошлости било и таквих који на својим страницама нијесу досљедно његовали марксистичку мисао.

Миомир Дашић